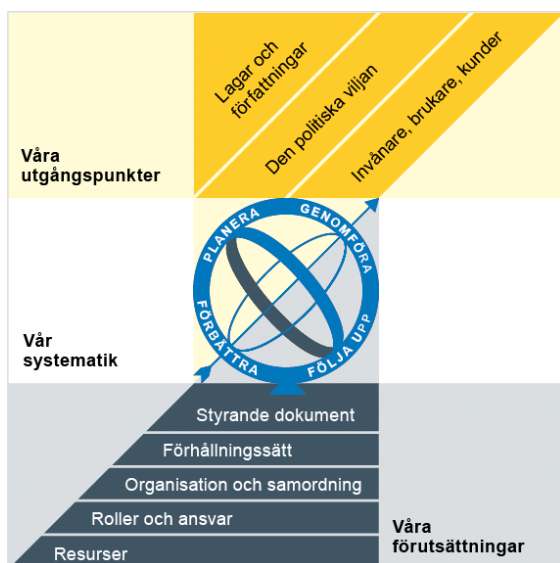

Grundskoleförvaltningens rutin om hedersrelaterat våld och förtryck

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
Regel
Anvisning
► **Rutin**
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:
Elevhälsochef Hisingen

Gäller för:
Grundskoleförvaltningen

Diarienummer:
[Nummer]

**Datum och paragraf för
beslutet:**
2025-07-04

Dokumentsort:
Rutin

Giltighetstid:

Senast reviderad:

Dokumentansvarig:
Central elevhälsa

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna rutin	4
Vem omfattas av rutinen	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Rutin	5
Vad skall personalen vara uppmärksamma på	5
Varningstecken vid hedersrelaterat våld och förtryck	6
Vid oro för elev	7
Att tänka på vid hedersrelaterat våld och förtryck	8
Exempel på frågor att ställa till eleven	9
Att göra vid en akutsituation	9

Inledning

Syftet med denna rutin

Instruktionen ska verka som ett stöd och verktyg för arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

Vem omfattas av rutinen

Denna rutin gäller tillsvidare för personal inom grundskoleförvaltningen, Göteborgs Stad

Bakgrund

All personal som arbetar i skolan och träffar elever dagligen har en unik möjlighet när det kommer till att upptäcka utsatta barn och ungdomar. Vid stadsrevisionens granskning av nämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck 2024 framkom att rutin som stöd för personals agerande vid signaler om att elever är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck skulle kunna stärka arbetet ytterligare. Av den anledningen har denna rutin arbetats fram parallellt med att utbildningar för personal har genomförts.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna rutin
Orosanmälan till socialtjänst	Om du som skolpersonal uppmärksammar varningssignaler eller känner oro för att en elev kan vara utsatt för hedersrelaterat våld eller förtryck, är du enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) skyldig att göra en anmälan till socialtjänsten. Vid misstanke om hedersrelaterat våld eller förtryck ska vårdnadshavare inte informeras om anmälan, eftersom det kan innebära en ökad risk för eleven. Se ytterligare info längre fram i denna rutin.

Rutin

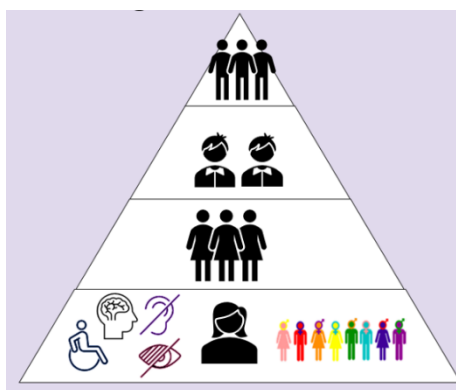
All personal som arbetar i skolan och träffar elever dagligen har en unik möjlighet när det kommer till att upptäcka utsatta barn och ungdomar.

En av de saker som skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från andra typer av våld i nära relationer är att våldet syftar till att bevara, eller återupprätta, en familjs heder inför en specifik omgivning. Förutom de närmsta familjemedlemmarna är ofta andra släktingar aktiva i kontroll- och våldsutövningen då släktens medlemmar kan ha stort inflytande över varandra. Systematiska kränkningar med grund i traditionella och kollektivistiska föreställningar om vad som utgör ett hedervärt beteende drabbar framför allt flickor och unga kvinnor, men även pojkar och unga män samt hbtq-personer.

Unga med intellektuell funktionsnedsättning

är särskilt sårbara för att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. De är i mycket stor utsträckning beroende av nära anhöriga, vilket gör det svårare för dem att söka hjälp. Funktionsnedsättningen gör det också svårare för dem att sätta ord på sina upplevelser och reflektera över sin situation. Att överhuvudtaget definiera det de utsätts för som övergrepp kan också vara svårt.

I hedersrelaterat våld och förtryck ingår även handlingar som könsstympning, barnäktenskap, tvångsäktenskap och så kallade uppfostringsresor.

Patriarkala maktordningen

Bild: Regionaltstödcentrum heder

Vad skall personalen vara uppmärksamma på

Instruktionen ska verka som ett stöd och verktyg för arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

Instruktionen är uppdelad i följande avsnitt

- Varningstecken vid hedersrelaterat våld och förtryck
- Vid oro för att elev utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck
- Att tänka på om en elev utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck
- Exempel på frågor att ställa till eleven
- Att göra vid en akutsituation

Varningstecken vid hedersrelaterat våld och förtryck

All personal på skolan bör känna till och uppmärksamma tecken som kan tyda på att en elev utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck så som att de lever under begränsningar, kontroll och hot.

Elever som lever i en hederskontext kan uppvisa något eller några av nedanstående tecken men det kan även bero på andra förhållanden i ungdomens liv:

Psykosomatiska symtom

- Psykosomatiska symtom som till exempel magont, huvudvärk, illamående och svårt att sova.

Synliga fysiska skador av våld

- Blåmärken, rodnader, brännmärken, rivmärken, sår eller frakturer.

Symtom som kan tyda på kvinnlig könsstympning

- Går ofta och länge på toaletten (svårt att tömma sin blåsa)
- Ofta ont i magen vid menstruation
- Vätskebrist, dricker inget då det gör ont att kissa.
- Det är viktigt att veta att vissa som är könsstympade har inga symtom alls.

Psykiska symtom

- Psykiska konsekvenser och besvär som depression, sömnstörningar, ätstörningar
- Självskadebeteende, koncentrationssvårigheter, ångest, skuld- och skamkänslor
- Tidvis (oförklarligt) ledsen, orolig eller uppgiven, oförklarligt rädd för någon eller något.
- Självdestruktiva och/eller utåtagerande beteenden.
- Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). PTSD yttrar sig på olika sätt, men består alltid av återupplevt våld, till exempel i form av flashbacks eller mardrömmar, undvikande/avskärmande och överspändhet.

Socialt/familj

- Olika kläd- och beteendekoder i och utanför skolan
- Krav på att ungdomen skall ta ett stort ansvar för hemarbete och småsyskon
- Får inte umgås med kamrater eller delta i fritidsaktiviteter
- Får inte delta i all undervisning i skolan och skolresor
- Kommer inte tillbaka efter sommaren, lov, ledigheter eller efter sjukperioder

Funktionsnivå

- Skolfrånvaro
- Försämrade studieresultat
- Relationssvårigheter
- Social isolering
- Få eller inga fritidsintressen

Vid oro för elev

Vad gör jag om jag känner oro eller misstanke kring hedersrelaterat våld och förtryck gällande en elev?

Involvera rektor och elevhälsan

Vid oro eller misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att du inte står ensam. Sök stöd hos rektor, biträdande rektor eller någon i elevhälsan. Skolkuratorer och skolsköterskor har en fördjupad kunskap om hedersrelaterad problematik och kan vara ett värdefullt stöd i hur situationen bör hanteras.

Kontakta Regionalt stödcentrum Heder vid oro eller misstanke.

Om du misstänker att en elev kan vara utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck, eller om du behöver någon att bolla tankar med, kan du vända dig till Regionalt stödcentrum Heder. De erbjuder konkreta råd och stöd i hur du kan agera. På stödcentrumet arbetar bland annat socionomer, en barnmorska och en polis med särskild kunskap inom området.

Regionalt stödcentrum vänder sig även till ungdomen själv vilket är bra att hänvisa till. Regionalt stödcentrum Heder är till för personer som oavsett ålder, ursprung, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexualitet, religion eller funktionsnedsättning är utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck i olika former.

Socialtjänstanmälan vid oro för hedersrelaterat våld och förtryck

Om du som skolpersonal uppmärksammar varningssignaler eller känner oro för att en elev kan vara utsatt för hedersrelaterat våld eller förtryck, är du enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL) skyldig att göra en anmälan till socialtjänsten.

Vid misstanke om hedersrelaterat våld eller förtryck ska vårdnadshavare **inte** informeras om anmälan, eftersom det kan innebära en ökad risk för eleven. Det är sedan socialtjänstens ansvar att bedöma och utreda situationen utifrån den information som lämnats i anmälan. Anmälan görs till aktuell socialtjänst där eleven bor eller till socialjouren på telefonnummer: 031-365 87 00.

Varför orosanmäla

- För att barn är helt beroende av att vi vuxna reagerar och agerar
- För att visa omsorg och synliggöra barnets utsatthet
- För att tillgodose barns rättigheter av skydd, stöd och behandling
- För att upprätthålla framsteg på det barnrättsliga området
- För att det är vår skyldighet enligt lag

Våld mot barn är ofta inte bara en anledning till oro utan, i många fall, även ett brott enligt svensk lagstiftning.

OBS! Viktigt att inte arbeta ensam i dessa elevärenden

Vid hantering av elevärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck är det av stor vikt att inte arbeta ensam. Dessa ärenden kan ofta vara långvariga och komplexa, och mycket kan förändras över tid, både när det gäller elevens situation och personalresurser. Samtidigt är det viktigt att begränsa antalet involverade personer för att minska risken för att eleven utsätts för ytterligare risk eller fara.

Att tänka på vid hedersrelaterat våld och förtryck

- Skapa en bild av situationen.
- Ta eleven på allvar.
- Ställ frågor så att du dels kan få en bild av problematiken, dels så att du kan få en bild av elevens inställning.
- Tänk på att första samtalet inte kommer igen!

Eleven behöver:

- Bli lyssnad på utan förutfattade meningar
- Känna sig trodd och känna tillit till personalen
- Avlastas från ansvar för situationen
- Få upplysningar om sina rättigheter och vad som är brottsligt med hedersrelaterat våld och förtryck
- Få veta att det finns hjälp och stöttning att få från olika håll
- Inges hopp om förändring och stärkas i sitt egenvärde

Personalen behöver:

- Dokumentera (exempelvis mötesanteckningar, sms, PIM, chattar, ledighetsansökningar)
- Vid behov av tolk, använd telefontolk som är SRHR utbildad. Uppge inga personuppgifter eller var man ringer ifrån.
- Inte lämna ut information utan att säkerställa att det inte leder till men för eleven.
- **Kontakta inte hemmet**

”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill”.

Per Isdal

Exempel på frågor att ställa till eleven

- Vad är det du vill göra som du inte får?
- Får du klä dig som du vill?
- Får du umgås med vem du vill?
- Vad är det du måste du göra som du inte vill?
- Upplever du att du har samma frihet som andra i din ålder?
- Vad tror du skulle hända om du gick emot de reglerna?
- Har du någon i familjen som du kan prata med?
- Kan du tala med din mamma om vad du vill? Din pappa? Din bror? Din syster?
- Känner du oro för att åka utomlands?
- Har någon utsatt dig för försummelse, där du ej fått mat, rena kläder

Har någon utsatt dig för fysiskt våld? Exempel på fysiskt våld är när någon gör dig illa kroppsligt genom knuffar, slag, sparkar, rivas, ruska om eller rycka i håret?

- I vilket sammanhang blev du utsatt för fysiskt våld?

Har någon utsatt dig för psykiskt våld? Exempel på psykiskt våld inkluderar att skrika på, kalla fula ord, skrämma, hota och förnedra.

- I vilket sammanhang blev du utsatt för psykiskt våld?

Har någon utsatt dig för ekonomiskt våld som? Exempel på ekonomiskt våld är när någon inte tillåter den utsatta att ha eget bankkort eller bankkonto, begränsad ekonomisk tillgänglighet för kläder eller mobil, ekonomiska hot.

- I vilket sammanhang blev du utsatt för ekonomiskt våld?

Har någon utsatt dig för sexuellt våld? Exempel på sexuellt våld är hot, kränkningar och övergrepp som har med sex att göra, ovälkomna fysiska närmanden, våldtäkt, att tvingas titta på porr, och att utföra sexuella handlingar i någons åsyn.

- I vilket sammanhang blev du utsatt för sexuellt våld?

Att göra vid en akutsituation

Vid en akut situation med koppling till hedersrelaterat våld och förtryck, då eleven har behov av omedelbart skydd eller stöd rekommenderas följande:

- Ta hjälp av skolledning, elevhälsa och kollegor
- Kontakta aktuell socialtjänst, socialjouren och eventuellt polis.
- Personal avdelas för att stötta eleven
- Kontakta Regionalt stödcentrum Heder för stöd och konsultation

OBS! Det är viktigt att vara extra försiktiga gällande ett elevärende om en anhörig till eleven går på skolan eller jobbar på skolan. Det kan finnas en risk att även denna person utsätter eleven för våld (kontroll eller bevakning) vilket kan påverka elevens trygghet och välmående.